

Vyhlasenie

Vyhlasenie 3/2024 o úlohe orgánov na ochranu údajov v rámci aktu o umelej inteligencii

Prijaté 16. júla 2024

Európsky výbor pre ochranu údajov prijal toto vyhlásenie:

1 ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE A ÚČEL TOHTO VYHLÁSENIA

12. júla 2024 bolo Nariadenie (EÚ) 2024/1689 ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie (ďalej len „akt o umelej inteligencii“) a menia niektoré legislatívne akty Únie uverejnené v Úradnom vestníku¹.
- V akte o umelej inteligencii sa stanovujú harmonizované pravidlá uvádzania umelej inteligencie na trh, jej uvádzania do prevádzky a používania v súlade s novým legislatívnym rámcom a vyžaduje sa dohľad nad trhom v zmysle nariadenia (EÚ) 2019/1020². Ako sa uvádza v článku 1 ods. 1, cieľom aktu o umelej inteligencii je zlepšiť fungovanie vnútorného trhu a podporiť inovácie a zároveň podporiť zavádzanie dôveryhodnej umelej inteligencie sústredenej na človeka, a pritom zabezpečiť vysokú úroveň ochrany zdravia, bezpečnosti, základných práv zakotvených v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), a to aj pokiaľ ide o základné práva na súkromie a ochranu osobných údajov (článok 7, resp. článok 8 charty).

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 300/2008, (EÚ) č. 167/2013, (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1139 a (EÚ) 2019/2144 a smernice 2014/90/EÚ, (EÚ) 2016/797 a (EÚ) 2020/1828 (akt o umelej inteligencii) (Text s významom pre EHP), Ú. v. EÚ L 12. 7. 2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>.

² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1020 z 20. júna 2019 o dohľade nad trhom a súlade výrobkov a o zmene smernice 2004/42/ES a nariadení (ES) č. 765/2008 a (EÚ) č. 305/2011 (Text s významom pre EHP).

3. Z tohto hľadiska je potrebné akt o umelej inteligencii a právne predpisy Únie o ochrane údajov (najmä všeobecné nariadenie o ochrane údajov (GDPR)³, nariadenie o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie a o voľnom pohybe takýchto údajov (EUDPR)⁴ a smernicu o ochrane údajov v oblasti presadzovania práva (LED)⁵, ako aj smernicu o súkromí a elektronických komunikáciách⁶) v zásade⁷ považovať (a súvisle vykladať) za doplnkové a vzájomne sa posilňujúce nástroje. Musí sa to uskutočniť z hľadiska cieľov právnych predpisov, ako aj z hľadiska poskytovanej ochrany vrátane práv dotknutých osôb (ktoré môžu byť označené aj ako „dotknuté osoby“ podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov). Ďalej je dôležité zdôrazniť, že právne predpisy Únie o ochrane údajov sa v plnej miere vzťahujú na spracúvanie osobných údajov v rámci životného cyklu systémov umelej inteligencie, ako sa výslovne uznáva v článku 2 ods. 7 aktu o umelej inteligencii (pozri aj odôvodnenia 9 a 10).
4. V skutočnosti spracúvanie osobných údajov (ktoré je často striktné prepojené s inými ako osobnými údajmi) počas životného cyklu systémov umelej inteligencie – a najmä počas životného cyklu tých systémov umelej inteligencie, ktoré predstavujú vysoké riziko pre základné práva⁸ – je jednoznačne (a aj naďalej bude) kľúčovým prvkom rôznych technológií, na ktoré sa vzťahuje vymedzenie pojmu umelá inteligencia, ako je zakotvené v článku 3 ods. 1 aktu o umelej inteligencii. Z týchto dôvodov boli vnútroštátne orgány na ochranu údajov (ďalej len „orgány na ochranu údajov“) v súvislosti s týmto technologickým vývojom aktívne⁹ a EDPB, ktorý pozorne sledoval legislatívny proces týkajúci sa aktu o umelej inteligencii¹⁰, už začal skúmať jeho (mnohostranné) prepojenie s právom EÚ v oblasti ochrany údajov.

³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Text s významom pre EHP), Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1 – 88.

⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1725 z 23. októbra 2018 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 45/2001 a rozhodnutie č. 1247/2002/ES (Text s významom pre EHP) Ú. v. EÚ L 295, 21.11.2018, s. 39 – 98.

⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov a o zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2008/977/SVV, Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 89 – 131.

⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/58/ES z 12. júla 2002 týkajúca sa spracovávaní osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií (smernica o súkromí a elektronických komunikáciách), Ú. v. ES L 201, 31.7.2002, s. 37 – 47.

⁷ Konkrétnejšie, v prípade diaľkovej biometrickej identifikácie je akt o umelej inteligencii *lex specialis* vo vzťahu k smernici o ochrane údajov v oblasti presadzovania práva (článok 5 ods. 1 písm. h) aktu o umelej inteligencii).

⁸ V tejto súvislosti pozri najväčšiu časť systémov umelej inteligencie uvedenú v prílohe III k aktu o umelej inteligencii.

⁹ V jurisdikciách EÚ sa zhmotnila prostredníctvom pozičných dokumentov, verejných konzultácií, parlamentných vypočutí, usmernení, stanovísk týkajúcich sa posúdenia vplyvu na ochranu údajov, vyšetrovaní, nápravných opatrení a (niekedy) sankcií. Okrem toho sa orgány pre ochranu osobných údajov zúčastňujú aj v rôznych regulačných experimentálnych prostrediach pre umelú inteligencia.

¹⁰ Pozri najmä spoločné stanovisko EDPB a EDPS 5/2021 k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie (akt o umelej inteligencii), 18. júna 2021 (ďalej len „spoločné stanovisko EDPB a EDPS 5/2021“); vyhlásenie EDPB k balíku digitálnych služieb a dátovej stratégii prijaté 18. novembra 2021.

5. Týmto vyhlásením by EDPB chcel ďalej zdôrazniť otázky dohľadu a koordinácie, ktoré by mohli vyplynúť z určenia príslušných orgánov členskými štátmi¹¹ v oblastiach, ktoré sú tak úzko spojené s otázkami ochrany osobných údajov. Je potrebné vziať do úvahy, že na vnútroštátnej úrovni bude potrebné v nasledujúcom roku po nadobudnutí účinnosti aktu o umelej inteligencii vybudovať rámec presadzovania aktu o umelej inteligencii okolo jedného alebo viacerých zriadených alebo určených „vnútroštátnych príslušných orgánov“, najmä orgánu, resp. orgánov dohľadu nad trhom¹², ktoré budú spolupracovať medzi sebou, ako aj s orgánmi na ochranu údajov a inými orgánmi chrániacimi základné práva.¹³ EDPB uznáva, že niektoré členské štáty už rozhodli o určení orgánov dohľadu nad trhom, a preto niektoré odporúčania uvedené v tomto vyhlásení nemusia byť v tých prípadoch úplne relevantné.
6. Ako už bolo uvedené v spoločnom stanovisku EDPB a EDPS,¹⁴ v tomto vznikajúcom rámci presadzovania by sa mala uznať významná úloha orgánov na ochranu údajov na vnútroštátnej úrovni, najmä vzhľadom na skúsenosti a odborné znalosti, ktoré získali pri vypracúvaní usmernení a osvedčených postupov a vykonávaní opatrení na presadzovanie práva v otázkach súvisiacich s umelou inteligenciou, pokiaľ ide o spracúvanie osobných údajov na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni¹⁵. Orgány na ochranu údajov preukázali a preukazujú, že sú nenahraditeľnými aktérmi v reťazci vedúcom k bezpečnému, na práva orientovanému a zabezpečenému zavádzaniu systémov umelej inteligencie v rámci viacerých odvetví.
7. Okrem toho treba poukázať na to, že určenie orgánov na ochranu údajov ako orgánov dohľadu nad trhom by prospelo všetkým zainteresovaným stranám v hodnotovom reťazci umelej inteligencie tým, že by sa sprístupnilo jednotné kontaktné miesto uľahčujúce interakciu medzi rôznymi regulačnými orgánmi, ktorých sa týka akt o umelej inteligencii, ako aj právne predpisy EÚ o ochrane údajov.
8. Okrem toho EDPB vzhľadom na akt o umelej inteligencii považuje za zvlášť dôležité tieto body:
 - orgány na ochranu údajov sú okrem svojich existujúcich odborných znalostí v oblasti technológií umelej inteligencie kvalifikované v mnohých oblastiach uvedených v článku 70 ods. 3 aktu o umelej inteligencii, napríklad v oblasti výpočtovej techniky a bezpečnosti údajov, a v posudzovaní rizík pre základné práva, ktoré predstavujú nové technológie,
 - orgány na ochranu údajov môžu vzhľadom na svoju úplnú nezávislosť¹⁶ zabezpečiť účinný nezávislý dohľad nad systémami umelej inteligencie, ako sa vyžaduje v článku 70 ods. 1 aktu o umelej inteligencii¹⁷,
 - podľa článku 74 ods. 8 aktu o umelej inteligencii musia byť orgány na ochranu údajov – alebo iné orgány s rovnakými požiadavkami na nezávislosť [za podmienok stanovených v článkoch 41 až 44 smernice (EÚ) 2016/680] – určené ako orgány dohľadu nad trhom pre vysokorizikové

¹¹Pozri odôvodnenie 153 aktu o umelej inteligencii.

¹² Pozri článok 3 ods. 48 aktu o umelej inteligencii.

¹³Pozri článok 77 a odôvodnenie 157 zákona o umelej inteligencii.

¹⁴ Pozri najmä body 47 a nasl. spoločného stanoviska EDPB a EDPS 5/2021.

¹⁵ Orgány na ochranu údajov sú aktívne už dlhší čas a spolupracujú aj na rôznych témach súvisiacich so systémami umelej inteligencie na rôznych medzinárodných fórach (okružly stôl orgánov na ochranu údajov a súkromia G7, Globálne zhromaždenie pre ochranu súkromia – GPA, Medzinárodná pracovná skupina pre ochranu údajov v technológiách, Rada Európy, medzinárodné normalizačné organizácie atď.) a so svojimi zástupcami aj v OECD. Toto začlenenie je obzvlášť dôležité v súčasnom kontexte, v ktorom sa o regulácii umelej inteligencie vo veľkej miere diskutuje na celosvetovej úrovni, najmä pokiaľ ide o vývoj noriem.

¹⁶Pozri článok 8 ods. 3 charty a článok 16 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“).

¹⁷Pozri aj odôvodnenia 79 a 80 aktu o umelej inteligencii.

systemy umelej inteligencie uvedené v bode 1 prílohy III k aktu o umelej inteligencii, pokiaľ sa používajú na účely presadzovania práva, riadenia hraníc a spravodlivosti a demokracie, a pre vysokorizikové systémy umelej inteligencie uvedené v bodoch 6, 7 a 8 prílohy III k aktu o umelej inteligencii, ktoré sú kľúčovými prvkami demokratického poriadku,

- zo systematického hľadiska je tiež zvlášť cenné, že ak inštitúcie, orgány, úrady alebo agentúry Únie patria do rozsahu pôsobnosti aktu o umelej inteligencii, európsky dozorný úradník pre ochranu údajov koná ako príslušný orgán pre ich dohľad, ako sa stanovuje v článku 70 ods. 9 aktu o umelej inteligencii¹⁸,
- okrem toho sa vzhľadom na ustanovenia obsiahnuté v článku 26 ods. 9, článku 27 ods. 4 a prílohe VIII oddiele C bode 5 aktu o umelej inteligencii očakáva úzky vzťah medzi posúdením vplyvu na ochranu údajov a posúdením vplyvu na základné práva¹⁹.

2 ODPORÚČANIA

9. EDPB odporúča, aby členské štáty určili orgány na ochranu údajov za orgány dohľadu nad vysokorizikovými systémami umelej inteligencie uvedenými v článku 74 ods. 8 aktu o umelej inteligencii. EDPB ďalej odporúča, aby členské štáty s prihliadnutím na stanoviská vnútroštátnych orgánov na ochranu údajov zvažili vymenovanie orgánov na ochranu údajov za orgány dohľadu nad trhom pre zostávajúce vysokorizikové systémy umelej inteligencie uvedené v prílohe III, najmä ak sa tieto vysokorizikové systémy umelej inteligencie nachádzajú v sektoroch, ktoré môžu mať vplyv na práva a slobody fyzických osôb v súvislosti so spracúvaním osobných údajov, pokiaľ sa na tieto sektory nevzťahuje povinné vymenovanie požadované aktom o umelej inteligencii (napr. finančný sektor).
10. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, keďže jednotným kontaktným miestom podľa aktu o umelej inteligencii by mal byť orgán dohľadu nad trhom, ako sa stanovuje v článku 70 ods. 2 aktu o umelej inteligencii, orgány na ochranu údajov (ktoré konajú ako orgány dohľadu nad trhom) by mali byť určené ako jednotné kontaktné miesta pre verejnosť a partnerov na úrovni členských štátov a Únie. Tým by neboli dotknutí zástupcovia členských štátov v Európskej rade pre umelú inteligenciu, ktorí by mohli byť rôzni, ako sa uvádza v článku 65 ods. 4 písm. b) aktu o umelej inteligencii. Umožnil by sa tým aj jednotný, konzistentný a účinný prístup v rámci rôznych sektorov.
11. Zo širšieho hľadiska je potrebná zdravá spolupráca medzi orgánmi dohľadu nad trhom a inými subjektmi, ktoré sú poverené dohľadom nad systémami umelej inteligencie²⁰, vrátane orgánov na ochranu údajov, a v tejto súvislosti sa musia stanoviť jasné postupy na základe článku 74 ods. 10 aktu o umelej inteligencii²¹. Takéto postupy by sa mali budovať a rozvíjať podľa zásady lojálnej spolupráce stanovenej v článku 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii, ako zdôraznil Súdny dvor vo veci *Bundeskartellamt*²². Týmto spôsobom možno v digitálnom ekosystéme predchádzať nezrovnalostiam medzi rozhodnutiami prijatými rôznymi orgánmi a subjektmi dohľadu a využívať synergie pri

¹⁸ Pozri tiež článok 3 ods. 48, článok 74 ods. 9 a článok 43 ods. 1 aktu o umelej inteligencii.

¹⁹ Pozri článok 26 ods. 9, článok 27 ods. 4 a prílohu VIII bod 5 aktu o umelej inteligencii.

²⁰ Najmä v oblasti bezpečnosti výrobkov (napr. v prípade inteligentných hračiek, pozri aj prílohu I), hospodárskej súťaže, digitálnych a mediálnych služieb, finančných služieb, ochrany spotrebiteľa a ochrany základných práv.

²¹ Pokiaľ ide o činnosť vykonávanú v rámci regulačných experimentálnych prostredí, pozri aj článok 57 ods. 10 aktu o umelej inteligencii.

²² Rozsudok Súdneho dvora zo 4. júla 2023, *Meta Platforms a i. (Conditions générales d'utilisation d'un réseau social, C-252/21, ECLI:EU:C:2023:537)*, najmä body 53 až 63.

súdržných, účinných a vzájomne sa dopĺňajúcich opatreniach na presadzovanie práva v prospech jednotlivcov a právnej istoty.

12. Hoci pridelenie nových úloh a právomocí v súvislosti s dohľadom nad systémami umelej inteligencie by mohli uľahčiť právne a technické zručnosti, ktoré už orgány na ochranu údajov majú k dispozícii, samotná skutočnosť, že pre orgány na ochranu údajov sa plánujú nové úlohy a právomoci, a to aj v ich postavení ako orgány dohľadu nad trhom, znamená, že je potrebné, aby členské štáty poskytli primerané dodatočné ľudské a finančné zdroje.
13. Doterajšie úvahy týkajúce sa vzťahu medzi vnútroštátnymi orgánmi na ochranu údajov a orgánmi dohľadu nad trhom podľa aktu o umelej inteligencii sa podobne vzťahujú na činnosť dohľadu vykonávanú úradom pre umelú inteligenciu²³ v súvislosti s modelmi umelej inteligencie na všeobecné účely, ktoré by mohli byť rovnako tréňované v oblasti osobných údajov²⁴ a ktorých výstupy môžu ovplyvniť práva jednotlivcov na súkromie a ochranu údajov. V tejto súvislosti nie je v súčasnosti v akte o umelej inteligencii stanovená jasná koordinácia medzi úradom pre umelú inteligenciu a orgánmi na ochranu údajov/EDPB.
14. EDPB zdôrazňuje, že vždy, keď model alebo systém umelej inteligencie na všeobecné účely zahŕňa spracúvanie osobných údajov, môže patriť – rovnako ako akýkoľvek iný systém umelej inteligencie – do pôsobnosti dohľadu príslušných vnútroštátnych orgánov na ochranu údajov (tiež spolupracujúcich podľa kapitoly VII všeobecného nariadenia o ochrane údajov) a EDPS (ak patrí do rozsahu pôsobnosti nariadenia EUDPR). Vnútroštátne orgány na ochranu údajov a európsky dozorný úradník pre ochranu údajov preto musia byť riadne zapojení, ak vzniknú otázky týkajúce sa záležitostí patriacich do rozsahu pôsobnosti právnych predpisov Únie o ochrane údajov pri dohlade nad týmito systémami. Je to potrebné na dosiahnutie súladu s článkom 8 charty a článkom 16 ZFEÚ, a to aj pokiaľ ide o proces posudzovania kódexov postupov uvedených v článku 56 aktu o umelej inteligencii.
15. EDPB preto upozorňuje Európsku komisiu a Úrad EÚ pre umelú inteligenciu, ktorý je jeho súčasťou, na potrebu spolupracovať s vnútroštátnymi orgánmi na ochranu údajov a EDPB a na potrebu vytvoriť po dohode s nimi primeranú vzájomnú spoluprácu²⁵ čo najúčinnejším spôsobom a v plnom súlade so zásadou lojálnej spolupráce, ako pripomenul Súdny dvor²⁶.

Za Európsky výbor pre ochranu údajov

predsedníčka

(Anu Talus)

²³ Úrad pre umelú inteligenciu, na ktorý sa odkazuje v článku 64 aktu o umelej inteligencii, bol zriadený rozhodnutím Komisie z 24. januára 2024, ktorým sa zriaďuje Európsky úrad pre umelú inteligenciu, C/2024/390, Ú. v. EÚ C, C/2024/1459, 14.2.2024.

²⁴ Pozri aj prílohu XI, oddiel 1 ods. 1 písm. e) a ods. 2 písm. c) aktu o umelej inteligencii.

²⁵ Takisto vzhľadom na článok 2 ods. 3 písm. c) a d), články 3 a 6 rozhodnutia Komisie z 24. januára 2024, ktorým sa zriaďuje Európsky úrad pre umelú inteligenciu, C/2024/1459.

²⁶ Pozri poznámku pod čiarou č. 22 tohto vyhlásenia.